

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Druhý strategický přezkum energetické politiky – akční plán EU pro zabezpečení dodávek energie a jejich solidární využití**

KOM(2008) 781 v konečném znění

(2009/C 228/16)

Dne 13. listopadu 2008 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

„sdělení Komise Druhý strategický přezkum energetické politiky – akční plán EU pro zabezpečení dodávek energie a jejich solidární využití“

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 12. března 2009. Zpravodajkou byla paní SIRKEINEN.

Na 452. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 24. a 25. března 2009 (jednání dne 25. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 130 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

## 1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá sdělení Komise, a to především z toho důvodu, že klade tolik potřebný důraz na zabezpečení dodávek energie. Dochází k závěru, že:

— nedávná plynová krize opět jasně prokázala nutnost společného přístupu členských států k energetické politice, a to jak interně, tak externě,

— skutečnost, že třetí balíček opatření pro vnitřní trh s energií dosud nebyl vyřešen, je v rozporu se všemi třemi cíli energetické politiky – bezpečností dodávek, konkurenceschopností a udržitelností –,

— ze strany Komise nebyla věnována potřebná pozornost výzvám spojeným s ropou a dopravou,

— v tomto kontextu Komise přehlíží sociální aspekty energetických politik,

— sdělení chybí naléhavost,

— sdělení „Překonávání překážek pro energii z obnovitelných zdrojů v EU“, které na obnovitelné zdroje energie pohlíží jako na součást celého energetického systému, je naléhavě potřeba,

— záměr Komise představit politickou agendu pro rok 2030 a výhled pro rok 2050 je nezbytný, jelikož velké změny technologií a systémů vyžadují čas a že

— aktualizace jaderného ukázkového programu vzala v potaz připomínky EHSV k této otázce.

## 1.2 EHSV doporučuje:

— všechny nástroje EU, které mohou snížit rizika pro zabezpečení dodávek, musejí být okamžitě a efektivně využity,

— po rozhodnutích o nedávných legislativních návrzích by se měl klást důraz na provádění s tím, že je nutné zamezit novým legislativním návrhům, aby legislativní rámec zůstal v nejvyšší možné míře stabilní a předvídatelný,

— z pěti oblastí tohoto akčního plánu by měla být hlavní prioritou úspora energie, u níž je klíčovým nástrojem energetická účinnost, jelikož představuje obrovský potenciál pro nákladově efektivní opatření,

— Komise by si měla z velkého počtu záměrů vybrat nějaké prioritní,

— problémy izolovaných trhů s energií je třeba zvláště naléhavě řešit a dokončit transevropské energetické sítě TEN-E,

- vedle investic do infrastruktury si více pozornosti zaslouží i nutnost rozsáhlých investic do výroby energie a základní výzkum s výhledem do roku 2050,
- souběžně s politikami usilujícími o vlastní energetickou bezpečnost Evropy si EU musí v rámci vnějších vztahů vypracovat odpovědný a trvale udržitelný globální přístup k energii,
- je zapotřebí celé řady opatření na zvýšení úspor energie, mělo by se však zabránit nadměrné regulaci na úrovni EU,
- EU se musí postavit do čela v oblasti energeticky účinných technologií,
- kdykoli je to možné, měla by Komise zkoumat splnitelnost jednotlivých cílů u různých druhů využití energie, což je účinným prostředkem ke zvýšení energetické účinnosti, zvláště u služeb a výrobků v rozsahu vnitřního trhu,
- rozhodnutí o budoucnosti jaderné energetiky by mělo padnout neprodleně vzhledem k potřebám rozsáhlých investic do výroby elektrické energie a
- výhled pro rok 2050 musí zahrnovat i celosvětovou situaci, neboť ta vytváří rámcové podmínky pro vlastní úsilí EU.

## 2. Úvod

2.1 Cíli energetické politiky EU jsou udržitelnost, konkurenceschopnost a zabezpečení dodávek energie. V poslední době nebylo zabezpečení dodávek v centru pozornosti, což se ukázalo jako politováníhodné, jak prokázaly důsledky sporu mezi Ukrajinou a Ruskem ohledně přepravy plynu, silný pokles hospodářství a výrazná nestálost cen energie. Závislost na vnějších dodávkách energie není sama o sobě problematická, riziko vzniku problémů s dodávkami energie však zvyšuje rostoucí závislost na dodavatelích, jež nedodržují stejná pravidla jako Evropa, jakož i stále rostoucí poptávka po plynu.

2.2 Hlavními legislativními návrhy EU v uplynulých dvou letech byl třetí balíček ohledně trhu s energií a plynem a energeticko-klimatický balíček. Ten byl přijat v rekordně krátkém prvním čtení v prosinci roku 2008 a mnoho klíčových

podrobností bylo ponecháno na postup projednávání ve výbo-rech. Po téměř dvou letech není balíček ohledně trhu stále dořešen, což přímo odporuje tomu, že ke splnění všech tří cílů energetické politiky je nutný dobře fungující vnitřní trh.

2.3 Různé cíle energetické politiky jsou navzájem provázané a politiky směřující k jejich dosažení jsou z velké části vzájemně prospěšné. Ne však v každém ohledu. Cíl zabezpečení dodávek energie musí být na prvním místě. Lidem i podnikům musí být za všech okolností zabezpečeny dodávky energie kvůli vážným dopadům přerušování dodávek nebo energetické chudoby.

## 3. Dokument Komise

3.1 V listopadu roku 2008 zveřejnila Komise druhý strategický přezkum energetické politiky (SER). Navrhuje v něm pěti-bodový **akční plán pro zabezpečení dodávek energie a jejich solidární využití**, jež se zaměřuje na:

- potřeby infrastruktury a diverzifikaci dodávek energie;
- vnější vztahy v oblasti energetiky;
- zásoby ropy a zemního plynu a mechanismy pro reakci v krizových situacích;
- energetickou účinnost;
- co nejlepší využití domácích energetických zdrojů EU.

3.2 Součástí strategického přezkumu energetické politiky je aktualizace jaderného ukázkového programu na rok 2007. Zaměřuje se na zabezpečení dodávek, investiční potřeby a podmínky realizace investic.

3.3 Spolu s druhým strategickým přezkumem energetické politiky Komise předložila:

- balíček ohledně energetické účinnosti pro rok 2008;
- navrhovanou revizi směrnice o zásobách ropy;

— revidovaný návrh směrnice stanovující rámec Společenství pro jadernou bezpečnost.

3.4 V dokumentu o druhém strategickém přezkumu energetické politiky EU Komise uvádí svůj záměr navrhnout:

— v roce 2010 upřesnění směrnice o zajištění bezpečnosti dodávek zemního plynu;

— podporu rozvoje domácích zdrojů fosilních paliv EU slučitelného s životním prostředím;

— sdělení „Překonávání překážek pro energii z obnovitelných zdrojů v EU“ a

— iniciativu pro financování udržitelné energetiky jako společný projekt Komise a Evropské investiční banky.

3.5 Komise v roce 2010 navrhne obnovu energetické politiky pro Evropu s cílem naplánovat politickou agendu pro rok 2030 a výhled a nový akční plán pro rok 2050.

#### 4. Obecné připomínky

4.1 EHSV vítá sdělení Komise, především z toho důvodu, že klade nezbytný důraz na zabezpečení dodávek energie a úsilí o komplexní přístup k aktuálním energetickým otázkám. EU má vlastní nástroje, kterými může zmírnit rizika pro zabezpečení dodávek. Komise je již identifikovala a nyní musí dojít k jejich efektivnímu využití.

4.2 Činnost EU v oblasti zabezpečení dodávek energie by však neměla znamenat další legislativní návrhy. Po přijetí stávajících balíčků by měl být kladen důraz na provádění. Právní rámec musí být stabilní, aby byl co nejpředvídatelnější v případě provádění potřebných kroků.

4.3 Opět se prokázala nutnost společného přístupu členských států k energetické politice. EHSV a další opětovně žádali

o to, aby EU „mluvila jedním hlasem“. Dokud však budou některé členské státy, zejména ty velké, především sledovat pouze své vlastní zájmy, zůstane evropská energetická scéna slabější, zranitelnější a méně výkonná než je její potenciál.

4.4 EHSV souhlasí s pěti oblastmi akčního plánu, na první místo by však dosadil energetickou účinnost či vlastně úsporu energie, jelikož cílem by mělo být snižování spotřeby energie, k čemuž je klíčovým nástrojem právě lepší energetická účinnost. Ani nejlepší výsledky v této oblasti nemohou nahradit nutnost okamžitě jednat v ostatních oblastech. Velký potenciál však spočívá v nákladově efektivních opatřeních směřujících ke zvýšené energetické účinnosti, jež by měla být využita, a tím i omezena jiná, nákladnější opatření. Nejdůležitějším příkladem je velký potenciál energetické účinnosti v budovách.

4.5 EHSV očekával, že Komise bude věnovat větší pozornost problematice ropy a dopravy. 36 % spotřeby energie EU je tvořeno ropou, hlavně v dopravě, a při narůstání objemu silniční dopravy se zvyšují i emise CO<sub>2</sub>. Navíc se očekává, že ceny ropy budou velmi kolísat, a tendence je směrem k mnohem vyšším cenám. Stanovisko k tématu Řešení ropných výzev, které si vyžádal Evropský parlament<sup>(1)</sup>, představil EHSV v lednu.

4.6 Dokument Komise také přehlíží sociální aspekty energetické politiky, počínaje ztrátou zaměstnání, vytvářením nových pracovních míst v rámci ekologičtějšího hospodářství, vzděláním a odbornou přípravou a konče energetickou chudobou. Výbor poznamenává, že energie není zbožím jako každé jiné a že její distribuce spotřebitelům musí coby služba obecného zájmu splňovat zásadu všeobecného přístupu a cenové dostupnosti.

4.7 EHSV u Komise postrádá skutečné vědomí naléhavosti, jež minulé i současné problémy se zabezpečením dodávek energie neodkladně vyžadují. Ve sdělení je předloženo mnoho (více než 45) záměrů Komise učinit různé kroky – především co se týče sdělení. Zdá se, že pro zachování počátečního impulsu je nezbytné mezi nimi stanovit priority.

<sup>(1)</sup> Viz stanovisko CESE 46/2009 k dne 14.1.2009 tématu Řešení ropných výzev, zpravodaj: pan Osborn.

4.8 EHSV také vítá záměr naplánovat politickou agendu pro rok 2030 a výhled pro rok 2050, jež bude podpořen novým akčním plánem. Výbor na podobný výhled poukázal již ve svém stanovisku k optimálnímu energetickému mixu v roce 2006<sup>(1)</sup>. Velké změny technologií vyžadují čas, stejně jako skutečné změny energetického systému, což je způsobeno dlouhodobou návratností investic do infrastruktury. Je tedy zásadní mít výhled od budoucnosti, který přesahuje současný omezený potenciál úprav technologie a infrastruktury.

## 5. Konkrétní připomínky

### 5.1 Podpora infrastruktury zásadní pro energetické potřeby EU

5.1.1 EHSV podporuje aktivní přístup Komise v této oblasti, především protože je znepokojen přetrvávající závislostí na vnějších dodávkách energie. EHSV by rád poznamenal následující.

5.1.2 Šest navržených priorit, které Komise předložila je patrně velmi důležitých, a již jen díky určení priorit můžeme očekávat účinné provádění. Od té doby Komise v rámci těchto priorit předložila (na konci ledna 2009) konkrétní projekty, aby získala finance jako součást plánu obnovy EU. Bez transparentních informací o prioritních a dalších projektech s nejvyšším potenciálem, včetně údajů o plánovaném financování ze soukromých i veřejných zdrojů, bude obtížné k těmto prioritním projektům zaujmout stanovisko.

5.1.3 Je politováníhodné, že situace izolovaných trhů s energií v pobaltských státech nebyla řešena dříve. Nyní je její řešení krajně naléhavé. Současně by se pomocí projektů připojení k evropské pevnině měly řešit energetické potřeby malých izolovaných členských států.

5.1.4 Co se týče koridoru zemního plynu, EHSV ve svém nedávném stanovisku k vnějšímu rozměru energetické politiky uvedl, že v oblasti budoucích potřeb přepravy zemního plynu bude pravděpodobně zapotřebí několika projektů. Z politického hlediska by tyto projekty neměly být považovány za konkurenční. Nyní je nutné urychleně zabezpečit dodávky plynu, a to vyžaduje koordinovanou činnost členských států a Komise.

5.1.5 Myšlenku mechanismu pro nákup zemního plynu ve velkém je třeba více objasnit. Vystává také otázka, proč se zaměřit pouze na kaspickou oblast.

5.1.6 Pouhá infrastruktura pro přepravu energie problémy s jejími dodávkami nevyřeší. Výroba energie musí být nahrazena za investičních nákladů ve výši téměř 1 000 miliard EUR. Částečně to Komise uvedla v části o domácích energetických zdrojích EU, je však nutné tomu věnovat pozornost také v souvislosti s nutností investic a jejich financováním.

5.1.7 V oblasti investic je klíčovou otázkou úloha jednotlivých zúčastněných – EU, jejich finančních institucí, členských států a společností. Společnosti investují, a to po splnění příslušných podmínek. Přes chyby, k nimž na bouřlivém trhu s energií dochází, mají společnosti nejlepší postavení k jeho zhodnocení a nesení rizik. Veřejný sektor a politici mohou činit kroky k vytvoření správných rámcových podmínek a dle daných možností poskytovat podněty a politickou podporu. EHSV tedy vyjadřuje silnou podporu záměru Komise zahájit užší a účinnější spolupráci se soukromým sektorem a finančními institucemi.

### 5.2 Větší důraz na energetiku v mezinárodních vztazích EU

5.2.1 V lednu roku 2009 předložil EHSV své stanovisko k vnějšímu rozměru energetické politiky. Poznámky, závěry a doporučení stanoviska jsou stále aktuální a v souladu s návrhy, které Komise uvádí ve svém sdělení. Výbor zastává důraznější názor, především ve dvou bodech: nutnost učinit kroky k tomu, aby dodavatelské země na trhu s energií dodržovaly stejné podmínky jako EU, v oblastech jako je přístup k infrastruktuře, ochrana investic, atd.; a především, aby členské státy při podpoře jednání o obchodních smlouvách z těchto společně dohodnutých rámcových podmínek učinily nezbytný předpoklad jejich podpory.

5.2.2 EHSV také předložil dva pilíře přístupu ke vnějším vztahům v oblasti energetiky. Jedním je zabezpečení dodávek energie v EU a druhým odpovědný a trvale udržitelný globální přístup k energii. Hlediska evropské globální odpovědnosti Komise zmínila velmi stručně. Tato odpovědnost zasluhuje skutečnou pozornost a nedosáhneme jí pouze vedoucím postavením EU při mezinárodních jednáních o změně klimatu.

<sup>(1)</sup> Viz stanovisko CESE k tématu *Energetický mix*, zpravodajka: paní Sirkeinen, Úř. věst. C 318, 23.12.2006, s. 185.

### 5.3 Zlepšení zásob ropy a zemního plynu a mechanismů pro reakci v krizových situacích

5.3.1 EHSV souhlasí se současným názorem Komise na téma zabezpečení dodávek plynu. Řešení potřeby nouzových opatření je možné a nutné nalézt jinými prostředky než skrze nákladné zásoby zemního plynu. Mezi alternativní opatření patří diverzifikace zdrojů a přepravních cest energie, LNG, spolupráce se sousedními zeměmi, přerušitelné smlouvy a přechod na jiná paliva.

### 5.4 Nový impuls pro energetickou účinnost

5.4.1 EHSV předložil několik stanovisek k energetické účinnosti, včetně podrobného rozvedení praktických opatření. Výbor souhlasí s přístupem Komise, přeje si však přidat několik připomínek.

5.4.2 Pro účinnější výrobu a využití energie existuje nezměrné, téměř neomezené množství možných opatření. Komise předložila řádu právních opatření, jako jsou opatření ohledně budov, uvádění spotřeby energie na energetických štítcích, ekodesignu, atd. Zdá se, že další se připravují. EHSV žádá, aby přitom bylo velmi pečlivě dbáno na to, aby nedocházelo k nadměrným regulacím, nýbrž aby byl co možná nejlépe využit inovační potenciál. Politická opatření – regulace, veřejná podpora atd. – jsou potřeba ke zvýšení úspor energie, ale měla by se pečlivě navrhovat tak, aby byla nákladově co nejefektivnější a co nejméně zkreslovala trh u každé cílové oblasti. Opatření EU by se měla týkat pouze výrobků a služeb v rozsahu vnitřního trhu. EHSV by také chtěl klást větší důraz na možnosti dobrovolných kroků, samoregulace a společné regulace, včetně standardizace.

5.4.3 V oblasti energetické účinnosti je Evropa předním iniciátorem. Musí mít náskok i v oblasti technologií energetické účinnosti. Je třeba zcela využít možnost získat prospěch z postavení prvního iniciátora. Opatření na podporu tohoto názoru zahrnují financování výzkumu a vývoje, podporu inovace a financování rizika, odpovídající standardizaci, otevřené trhy v Evropě i celosvětovém měřítku, účinné mezinárodní dohody o klimatu a mezinárodní spolupráci v oblasti energetické účinnosti.

5.4.4 Ačkoliv EHSV výrazně podporuje cíl zvýšení energetické účinnosti o 20 %, váhá nad tím, zda by měl být celkově závazný. Energetická účinnost zasahuje do všech oblastí lidských i hospodářských aktivit a opatření směřující k jejímu zvýšení jsou téměř neomezená. Jakým způsobem by byl například za těchto okolností navržen spravedlivý systém sdílení úsilí? Výbor zde spíše doporučuje, aby Komise, kdykoli to

bude možné, zkoumala splnitelnost jednotlivých cílů u různých druhů využití energie, což bude účinným prostředkem ke zvýšení energetické účinnosti, zvláště u služeb a výrobků v rozsahu vnitřního trhu.

### 5.5 Lepší využití domácích energetických zásob EU

5.5.1 EHSV všestranně souhlasí s poselstvími Komise, jež se týkají využití vlastních energetických zásob EU. Je důležité mít reálný pohled na vývoj energetické poptávky a na možnosti, omezení a podmínky rozvoje a využití různých energetických zdrojů.

5.5.2 EHSV obzvláště vítá záměr Komise předložit sdělení o „Překonávání překážek pro energii z obnovitelných zdrojů v EU“ a naléhavě vyzývá Komisi, aby v této oblasti urychleně jednala. Důležité téma zvýšení využití energie z obnovitelných zdrojů, které budou v budoucnu nejdůležitějšími a nejekologičtějšími domácími zdroji energie, mělo již dříve být předmětem analýzy a mělo se k němu přistupovat jako k součásti celého energetického systému. Mezi důležitá témata, jak uvádí Komise, sem patří omezení sítě, ale i otázka záložních zdrojů (skladování energie). Při vypracování studie by měla být prozkoumána také otázka, zda vytvoření tzv. záložních zdrojů může za jistých okolností vést k negativnímu dopadu úsilí o využití energie z obnovitelných zdrojů vzhledem k emisím nebo zabezpečení dodávek energie. Dalším tématem jsou problémy spojené s plánováním a schvalováním.

5.5.3 Výbor také podporuje názor, že povinné standardy pro emise CO<sub>2</sub> pro elektrárny by měly být zvažovány až na základě vyhodnocení výsledků ukázkových závodů CCS.

5.5.4 Co se týče jaderné energetiky, EHSV již dlouho zastává názor, že pro dosažení cílů energetické politiky musí být dostupné veškeré možnosti výroby energie. Vzhledem k potřebě rozsáhlých investic do výroby elektrické energie v blízké budoucnosti je třeba, aby státy, které si zvolily – či zvolí – možnost jaderné energie neprodleně rozhodly o budoucnosti jaderné energetiky. Podle projekcí Komise se kapacita výroby jaderné energie v EU do roku 2020 sníží o čtvrtinu a pokud nedojde k jejímu nahrazení novými jadernými zdroji, částečně ji zastoupí plynové či uhelné elektrárny, což zvýší problémy s emisemi a zabezpečením dodávek. Jaderné bezpečnosti musí být věnována nepřetržitá pozornost a do řešení této problematiky musí být zapojeny orgány veřejné moci; je nutné učinit rozhodnutí ohledně nakládání s jaderným odpadem. EHSV vydal samostatné stanovisko k revidovanému návrhu směrnice, kterou se stanovuje rámec Společenství pro jadernou bezpečnost.



5.5.5 EHSV příznivě hodnotí záměr Komise předložit dokumenty ohledně potřeby energetické produkční kapacity, ať se týká rafinace ropy nebo elektrické energie. Je však nutné mít na paměti, že EU není v situaci, aby mohla rozhodovat o investicích do energetické kapacity, ani vydávat doporučení, protože není schopna nést odpovědnost za možná rizika. Velmi užitečný může být sběr a analýza důležitých informací, včetně modelování, a v této oblasti se doporučuje spolupráce s Mezinárodní agenturou pro energii.

#### 5.6 Směrem k výhledu pro rok 2050

5.6.1 EHSV podporuje záměr Komise navrhnout v roce 2010 novou energetickou politiku pro Evropu spolu s politickou agendou pro rok 2030 a výhledem pro rok 2050. Podporuje i myšlenku založit ji na širokých konzultacích o možných dlouhodobých cílech.

5.6.2 Za skutečně ústřední dlouhodobé problémy považuje EHSV předběžně oblasti, které uvedla Komise – dekarbonizaci dodávek elektřiny, závislost dopravy na ropě, budovy, elektro-rozvodnou síť a vysoce účinný celosvětový systém s nízkými emisemi uhlíku. K řešení těchto výzev je nutné i nadále počítat s využitím všech technologických alternativ, včetně jaderné fúze a vodíkových technologií.

5.6.3 Výhled musí zahrnovat i celosvětovou situaci a její vývoj, neboť vytváří rámcové podmínky pro vlastní úsilí EU. Rychle rostoucí energetická poptávka v rozvojových zemích, měnící se klima a – jak doufáme – mezinárodně dohodnutá opatření ke zmírnění a přizpůsobení, dostupnost fosilních zdrojů, atd., v mnoha směrech ovlivňují naši situaci a možnosti volby. Aktuálním příkladem jsou změny obav ohledně ropy – včera jsme byli otřeseni rekordně vysokými cenami, dnes se obáváme nedostatečné produkce kvůli nízkým cenám.

V Bruselu dne 25. března 2009

předseda  
Evropského hospodářského a sociálního výboru  
Mario SEPI

#### 5.7 Aktualizace jaderného ukázkového programu

5.7.1 EHSV s potěšením konstatuje, že Komise přihlédla k jeho připomínkám ze stanoviska k návrhu Jaderného ukázkového programu z roku 2007 <sup>(1)</sup> a z průzkumného stanoviska k tématu investice do jaderné energetiky <sup>(2)</sup>. Výchozím bodem je důležitá úloha EU při dalším rozpracování nejrozvinutějšího rámce pro jadernou energii v souladu s nejvyššími standardy bezpečnosti, zabezpečení a nešíření. Otázky nakládání s radioaktivním odpadem, zajištěných dlouhodobých finančních prostředků na vyřazení z provozu, hrozby terorismu a potřeby harmonizovaného systému odpovědnosti jsou řešeny v souladu s postojem EHSV. EHSV zdůrazňuje, že všechny náklady, které v této souvislosti vzniknou, musí zaplatit provozovatelé jaderných elektráren.

5.7.2 EHSV znovu opakuje svůj souhlas se zásadní úlohou jádra v budoucím energetickém mixu v Evropě při zmírňování změny klimatu a zabezpečování dodávek elektrické energie. Dále souhlasí s tím, že je nutné řešit obavy veřejnosti, i s návrhy k jejich řešení. EHSV podporuje doporučení ohledně společných bezpečnostních úrovní reaktorů i to, že o nové výstavbě lze uvažovat pouze v případě, že bude splňovat úrovně bezpečnosti a zabezpečení III. generace. Některá opatření na usnadnění financování nové výstavby jsou oprávněná, zvláště za současné ekonomické situace, ale neměly by se k tomuto účelu využívat státní subvence či rozpočtové zdroje EU. I když některé státy naznačily, že budou vůči stavbám nových jaderných elektráren otevřenější, bude stavba, financování, provoz a odstranění odpadu úkolem soukromých podniků. Stát pouze stanoví rámec. Informace o projektovaných jaderných zařízeních by se měly prezentovat otevřeně a komplexně, s uvedením nákladů a co možná nejdříve, aby bylo možné zajistit veřejnou diskuzi a účast veřejnosti.

<sup>(1)</sup> Viz stanovisko CESE k tématu *Jaderný ukázkový program*, zpravodajka: paní Sirkeinen, Úř. věst. C 256, 27.10.2007, s. 51.

<sup>(2)</sup> Viz stanovisko CESE 1912/2008 k dne 4.12.2008 tématu *Budoucí investice do jaderné energetiky a jejich role v energetické politice EU*, zpravodaj: pan Ioizia.